

**MISSATGE D'UNIÓ PLANETÀRIA
AMB FONAMENTS ECOLÒGICS**

 David Bueno
i Torrens

 Professor i investigador de genètica
de la Universitat de Barcelona

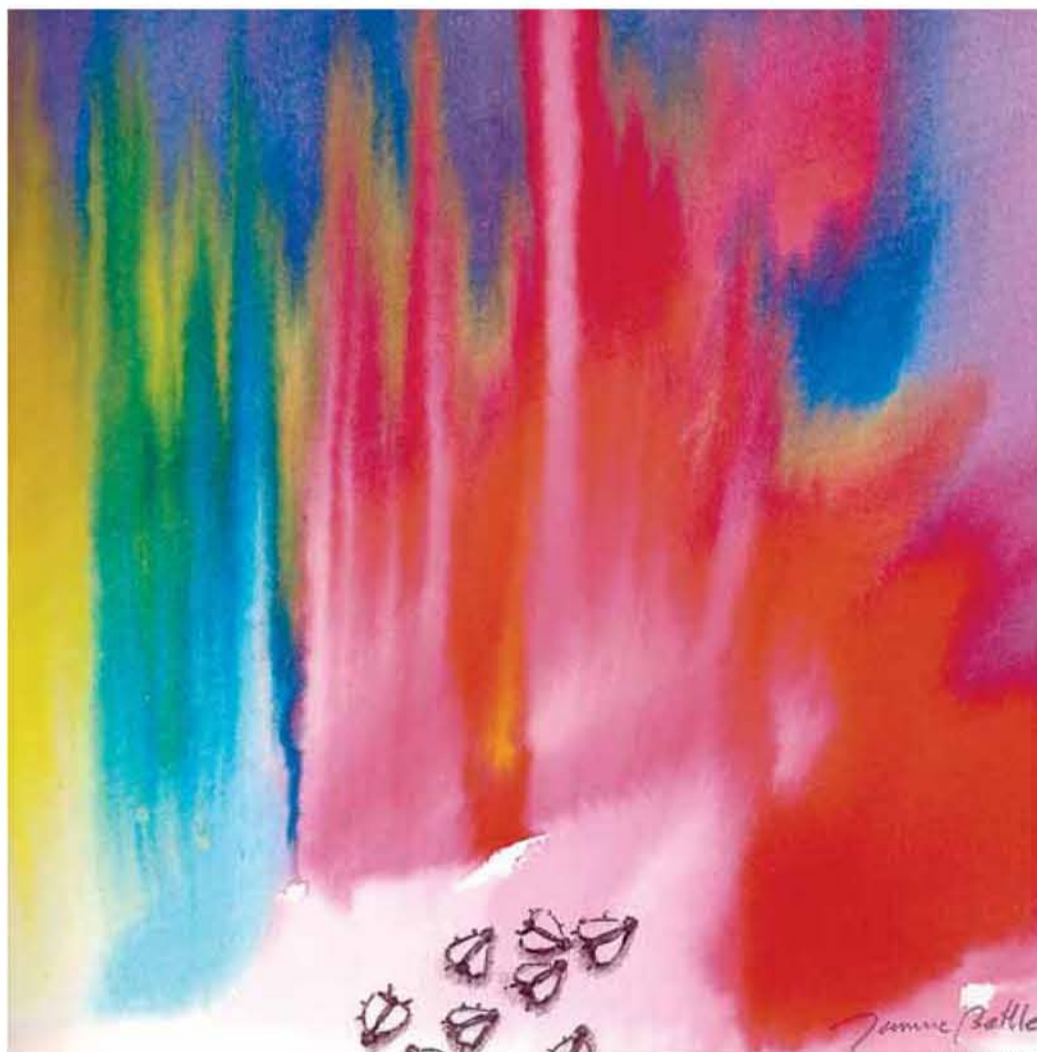
Les mosques de Gaia

De vegades, les propostes de les obres de ciència-ficció contenen més certes de les que hom podria suposar. Un dels grans escriptors d'aquest gènere, Stanislaw Lem, recentment traspasat, descriu a *Solaris* (1961) l'existència d'un planeta habitat per un únic ésser vivent: "Solaris era considerat com un planeta dotat de l'existència de vida, encara que limitat a un únic habitant, un oceà vivent [...] que l'embolcallava quasi completament". Poc després de la publicació de *Solaris*, el biòleg britànic James Lovelock va presentar una hipòtesi revolucionària, la hipòtesi de Gaia, segons la qual el sol, els oceans, l'atmosfera i la biosfera es comporten, en conjunt, com un únic ésser vivent. Gaia és el nom de la Terra Mare dels antics grecs, que havia engendrat l'espècie humana, premiava qui respectava les lleis de la natura i sancionava els transgressors.

SEGONS LA FORMULACIÓ INICIAL d'aquesta hipòtesi, Gaia seria capaç de transformar l'atmosfera per adequar-la a les seves necessitats globals, tal com certament van fer els primers éssers vius que van habitar la Terra i tal com encara fan per regular-ne inconscientment la composició, altrament molt reactiva. Cada cop hi ha més proves que tota la munió d'éssers vius col·laborem amb el sol, l'atmosfera i la hidrosfera en el manteniment de les condicions necessàries per a la vida, i ens en servim i ens hi adaptem, en una relació recíproca en la línia de la hipòtesi de Gaia. Per exemple, moltes de les partícules que actuen de nucli de condensació per a la pluja, essencial per a la vida terrestre, tenen un origen biològic, i se sap que el plàncton marí i l'atmosfera bescanvien determinats gasos, entre els quals alguns que contribueixen a contrarestar l'efecte hivernacle, fet que exerceix un efecte molt significatiu sobre el clima. A més, els éssers vius ens adaptem a les variacions climàtiques. A Gaia tot està relacionat.

TOTES LES ANÀLISIS INDIQUEN QUE ESTEM ASSISTINT a un escalfament global del planeta, però el grau d'implicació de l'activitat humana en aquest fet és encara un debat obert. Hi ha opinions de tota mena, des de les que diuen que no hi tenim cap responsabilitat, generalment procedents de grups liberals, a les més apocalíptiques, generalment procedents de grups ecologistes radicals. Les temperatures anormalment altes que hem tingut aquesta tardor, ¿són conseqüència de l'escalfament global del planeta, o formen part de les fluctuacions normals del nostre clima? No ho sabrem amb certesa fins d'aquí a uns anys, quan observem la tendència general, però si la resposta és que el principal responsable de tot plegat és la desmesurada activitat humana i mentrestant no hem fet res per disminuir-ne l'abast, haurem perdut uns anys preciosos. I ara per ara tot sembla indicar que com a mínim part de la responsabilitat és certament nostra.

FA POQUES SETMANES LA PRESTIGIOSA REVISTA *Science* va publicar un estudi realitzat per investigadors catalans en què s'evidencia el paral·le-

JAUME BATLLE

“Cada cop hi ha més proves que tota la munió d'éssers vius col·laborem amb el sol, l'atmosfera i la hidrosfera en el manteniment de les condicions necessàries per a la vida”

lisme existent entre uns determinats canvis genètics en els cromosomes d'unes mosques i l'escalfament global a Europa i a Amèrica. En comparar dades de fa unes dècades amb les actuals, s'ha vist que aquestes mosques s'estan adaptant molt ràpidament als canvis ambientals provocats per l'escalfament global. Segons els autors del treball, "aquests resultats es poden interpretar com un toc d'atenció. Allò que detectem a nivell genètic pot ser un avís sobre els efectes que pot tenir l'acció humana sobre l'entorn natural". I és que les mosques, amb un període vital molt curt, es poden adaptar genèticament als canvis amb molta més celeritat que altres organismes, com els humans.

Per això és tan important prendre mesures preventives, com les proposades pel Protocol de Kyoto de reducció de gasos contaminants i responsables de l'efecte hivernacle. Però també cal actuar a nivell local amb mesures que, sense comprometre el nostre nivell de vida, contribueixin a reduir els efectes de l'activitat humana sobre el medi ambient. És en aquest context on crec que cal valorar la proposta del departament de Medi Ambient de reduir la velocitat dels automòbils a la zona metropolitana de Barcelona a 80 km/h, inclosa l'autopista. Amb aquesta reducció, que no disminueix de cap manera la nostra qualitat de vida, el consum de combustible disminuiria entre un 20% i un 30%, i amb ell l'alliberament dels gasos corresponents. No és una reducció gaire significativa en el conjunt global, però si va acompanya d'una bona tasca informativa i pedagògica complirà una finalitat ara per ara més important: contribuir a la conscienciació social de la problemàtica mediambiental i de la necessitat d'implicació col·lectiva.

LA CONCEPCIÓ GLOBALITZADORA DE LA HIPÒTESI de Gaia ultrapassa el terreny científic i entra dins el terreny social, amb un missatge d'unitat planetària amb fonaments ecològics. No val la pena posar a prova la capacitat de Gaia de contrarestar els nostres excessos; no deixem que a Gaia li pugui la mosca al nas.